

Què és un autor?

Adrià Aparicio Martí

Professor/a: Ivan Pintor

**Cruïlles Contemporànies entre Cinema, Televisió i Còmic,
1r trimestre, 2016**

**Facultat de Comunicació
Universitat Pompeu Fabra**

Resum: *Què és un autor?* és un projecte audiovisual que té com a text seminal la conferència homònima que M. Foucault va impartir el 1969 a la Societat Francesa de Filosofia. La seva voluntat, però, no és la de reprendre les reflexions de l'assaig del francès, sinó la de posar-lo frec a frec amb d'altres elements i estructures que el converteixin en un objecte d'estudi des d'on produir nous significats. La tensió apareix en el moment en el que traslladem la teoria en un marc afectiu, en un cos i en una pràctica. En aquest cas, La desaparició del subjecte autor a què Foucault es referia és aquí la del pare malalt que ha perdut l'autoritat.

Paraules clau: M. Foucault, "Què és un autor?", Mort de l'autor, Estructuralisme, Postestructuralisme, Mort del Pare, Assaig audiovisual, P. P. Pasolini.

Abstract: "Què És un Autor?" [What Is an Author?] is an audiovisual project that is modelled on the conference that M. Foucault gave in 1969 to the French Society of Philosophy. Despite this fact, the aim of the project is not to rethink the Foucaultian concerns, but to connect it with other elements and structures that turns it into a subject matter from which new meanings can be produced. When transferring this theory into a practical exercise, the inherent tension on this gesture emerges, as the frame we are moving in now has to do with affect and embodied practices. In this case, the disappearance of the author subject that Foucault referred to is that of the sick father who loses his authority.

Keywords: M. Foucault, "Què És un Autor? [What Is an Author?]", The Death of the Author, Father's Death, Structuralism, Post-structuralism, Video Essay, P. P. Pasolini.

EL MARC DE 'QUÈ ÉS UN AUTOR?'

Preproducció

El projecte *Què és un autor?* té com a text seminal la famosa conferència homònima que Foucault va impartir a la Societat Francesa de Filosofia el 22 de febrer de 1969. La voluntat del vídeo és tornar a llançar preguntes que funcionin com a resposta a la qüestió que intitula la xerrada del filòsof francès o si més no com a desplaçaments que permetin repensar-la. La idea, però, no era reproduir l'assaig a un nivell teòric i abstracte, sinó traslladar-lo en un marc afectiu, en un cos i en una pràctica. Creiem que la gran innovació del postestructuralisme –i en especial la de Foucault– va ser justament aquesta, és a dir, qüestionar-se tot allò positiu¹ pel subjecte modern. Per això ens semblava injust no traslladar la problemàtica desenvolupada a la conferència del '69 en un *relat* quotidià que passi per la pell.

Si resumim –per necessitat– la conferència de Foucault, podríem dir que es posa en qüestió quelcom que gran part dels seus coetanis es posen a pensar (Barthes parla un any abans de «la mort de l'autor»): l'autoritat de l'autor respecte la seva obra i el receptor. No és que la seva sobirania desaparegui, sinó que esdevé, amb confluència amb l'estètica de la recepció de Jauss, totalment problemàtica. El desplaçament pràctic que, com hem dit, té com a objectiu el vídeo *Què és un autor?* és en direcció al discurs de la paternitat. En tant que la posició del *Pare* és igual de discursiva que la de l'*Autor*, l'exercici ha estat pensar l'autoritat del primer respecte el *fill*, figura anàloga –que no metafòrica!– a l'*obra*.

Com això travessa la carn de l'autor, que sóc jo? Anem a la pell. Al meu pare li van diagnosticar una demència per cossos de Lewy fa cosa d'uns anys. Des de llavors que no n'havíem viscut els efectes reals, però ja fa no menys d'un any que les condicions mentals del meu pare ja no són obviabls per la qual cosa hem hagut de replantejar per complet totes les posicions familiars que fins ara eren discursivament estables. Una aclariment: el fet que agafi el meu pare com a *autor* i no faci aparèixer a me mare té a veure amb la posició de cadascú en aquesta situació que aquí es vol tractar i no amb una espècie de biologisme sexista. La meua mare no és ara per ara l'element que em fa replantejar la meua posició com a fill.

Tornant a la idea general. La idea del vídeo *Què és un autor?* és fer veure, mitjançant la inestabilitat d'unes posicions aparentment clares per tots –sí, encara– com són la de Pare⁺/fill⁻ i Autor⁺/obra⁻, la seva condició discursiva i amb això, els processos de subjectivació –i per tant de *desubjectivació*, com diu Agamben– pels quals estem tots travessats amb violència, per molt insensibilitzats que n'estiguem. És una violència pel

¹ Escribim *positiu* en el mateix sentit que Delueze diu que el dispositiu és quelcom positiu (al text *Què es un dispositiu?*). És a dir, ho entenem en un sentit afirmatiu, que té conseqüències sobre els cossos en forma de processos de subjectivació.

meu pare assumir que el poder i la sobirania paternal és un relat que s'ensorra i és una violència per mi violentar-lo amb una pressa de poder involuntària. Perquè per molt conscient que sigui de la seva naturalesa cultural, no ho puc evitar.

El que també ens ha ensenyat el postestructuralisme és que, si es el nostre objecte d'estudi forma part de l'ordre del discurs, l'única manera legítima d'aproximar-s'hi és a partir d'una estructura: crear una constel·lació al voltant de l'objecte central per entendre'l a partir de les ressonàncies de significat que sorgeixen entre el xoc dels diferents elements constitutius. Creure que és quelcom tangible i definible científicament és ofegar-se en el discurs. Sobretot, s'ha d'entendre aquesta estructura com quelcom mòbil i en constant desplaçament per no quedar-nos en les limitacions pròpies de l'estructuralisme.

Les ressonàncies al projecte *Què és un autor?* sorgeixen, doncs, dels dos blocs ja mencionats, art i paternitat, fent que es pugui entendre gairebé com un estudi comparat per al cap i a la fi parlar d'ambdós.

PRODUCCIÓ

Si el text base era el de Foucault, el gest fundacional és el d'enregistrar el vídeo amb la càmera DV en casset de la meva àvia, en desús des que va morir. Com a resultat de l'aura de tota obra tinc una quantitat ingesta de vídeos domèstics enregistrats per ella on hi surto jo. Per aplicar la presa de poder de l'obra que desestabilitza la figura de l'autor –imprescindible, ja ho sabem, la figura del receptor (la meva àvia?)–, he agafat la mateixa videocàmera que m'havia enregistrat *autoritàriament* i li he girat l'objectiu: de ser enregistrat he passat a registrar. En efecte, de la passivitat a l'activitat. Canvi de poders o, si més no, desplaçament d'aquests.

La resta consisteix en acompanyar dos blocs centrals: el naixement i la mort.

El primer és el que el meu pare intenta fer una reconstrucció del mobiliari del menjador del dia que vaig néixer, atès que els meus pares eren allà mirant *Vértigo* de Hitchcock quan me mare va tenir les primeres contraccions. La idea és entendre el meu naixement com una inscripció en un dispositiu format de diferents elements cadascun dels quals tenia una posició concreta segons la qual es relaciona amb cadascuna de les altres posicions i elements de manera determinant pels seus habitants. La comparació dels mobles del menjador entre el 23 de febrer de 1993 i avui és una reflexió sobre els canvis de posicions i, consegüentment, de relacions de i entre aquests elements discursius que ens con-formen.

L'altra bloc, la mort, és el que el meu pare mira la seqüència de *Caro diario* (1993) de Nanni Moretti en la qual aquest mateix va cap al lloc on van assassinar a Pasolini.

Vàries coses travessen aquesta escena. Primer de tot m'interessa reivindicar la importància de la *posició*, i creiem que és el que fa Moretti anant al lloc de la mort de Pasolini per intentar entendre-la. Així, es desplaça, pensa, la posició de l'autor mort, que

diria Barthes, o autor desaparegut, que diria Foucault. En efecte, en la mesura que l'autor parla, diu el filòsof francès, s'està inscrivint en el dispositiu desubjectivador on desapareix. «La verdad griega se estremeció, antiguamente, ante esta sola afirmación: "miento". "Hablo" pone a prueba toda la ficción moderna.» (Pre-Textos: 7) diu a *El pensamiento de afuera*.

Per altra banda, aquesta obsessió per la mort de qualsevol autor (pensem en com representa la mort de James Dean Cronenberg a *Crash* o la gran quantitat d'anàlisis que s'han fet de la mort de Kennedy, entre d'altres) és la que mostra el fanatisme que a la vegada participa més fortament de la desaparició *discursiva* de l'autor.

Un motiu més que m'interessa és el desdibuixament de la figura de l'autor que em permetia aquesta seqüència gràcies a la multiplicitat de capes que té. «Jo enregistrant el meu *pare* i el film de *Moretti* (que és mirat pel meu *pare*) en el que *Moretti* s'enregistra a ell mateix (o es deixa registrar: *autor?*) com a *Moretti* viatjant al lloc de la mort de *Pasolini* (on hi ha una escultura de ciment d'algun *autor desconegut* corrompuda pel temps) la mort del qual no s'acaba de saber l'*autor*». Aquesta naturalesa afullada és la de la problemàtica que aquí ens ocupa i intentar-la reduir a conceptes més simples és, creiem, un error.

Un altre motiu per la qual es reproduïx *Caro diario* és que es va publicar l'any del meu naixement, 1993. Amb això es pot pensar que les posicions de l'autor desaparegut ja estaven latents en el meu naixement i una mostra d'això és el vídeo amb el que es juxtaposa la seqüència del film de *Moretti* que consta del meu pare duent-me a collibè l'any 1994 i, sorprenentment fins i tot per mi, dient "no papa" repetides vegades. Aquesta latència a la que cadascú pot donar la importància que vulgui, jo hi veig una mostra més de la paternitat com a discurs en tant que la figura paternal es dedica a limitar aquesta naturalesa no discursiva –el Real de Lacan– que suposa ser cossos desbordants a qualsevol marc.

La resta crec que s'explica sol. Només em veig amb el deute de donar nom a certes cites visuals que van apareixent al llarg del film.

- Hi ha tres quadres que no formen part del mobiliari normal: representació de l'escultura de Bernini *Eneas, Anquises y Ascanio* (a la taula de dibuix on el meu pare em retrata), un de la Sylvia Plath (al menjador) i un de Marylin Monroe (a la llibreria).
- La veu que acompanya el títol i la cita de Beckett al principi del vídeo és la del meu pare fent memòria d'unes línies d'un llibre de memòries de Luís Buñuel.
- L'última cita són les primeres línies que diu Èdip a l'*Edip Rei* de Sòfocles, de l'edició de la *Col·lecció Bernat Metge*. Que l'11-S em deixés cec per uns dies –fet real!– ho considero una fenomen latent que em permet crear relacions de significat respecte la pèrdua d'autoritat de l'autor si ho poso en relació amb la ceguesa de l'Èdip. L'atemptat a NY (la cita parla d'una ciutat coberta de fumeres

d'encens) va suposar també una desestabilització discursiva que veig legítim posar en contacte.

- El tema dels crèdits és *Hello Mary Lou* del Dúo Dinámico, grup que es balla a la seqüència de la festa.